

Marinarkeologisk utgravning på 170 meters dyp

Hydros utbygging av Ormen Lange feltet og gassledning til land, har satt i gang en av verdens dypeste marinarkeologiprojekter. NTNU har gjort utgravninger av et 1700-talls skipsvrak på 170 meters utenfor Bud i Møre og Romsdal.

Tekst: Arnold Weisz
Foto: NTNU

I forbindelse med ilandføring av gass fra Ormen Lange feltet til Nyhamna på Gossen i Aukra kommune, Møre og Romsdal, gjennomfører NTNU - Vitenskapsmuseet arkeologiske undersøkelser av en rekke automatisk fredete kulturminner. Blant annet fant man et skipsvrak i 2003 som stammer fra 1700-tallet.

Ukjent opphav

Arkeologene vet ennå ikke hvor skipet stammer fra. Man har funnet gjenstander fra England, Tyskland, Nederland, Frankrike og Russland.

– Det er spesielt at vi har funnet russiske kobbermynter på fem

Under t.v. professor i marinarkeologi Marek E. Jasinski ved NTNU og forsker Fredrik Søreide.

Under t.h. Russiske kobbermynter funnet på vraket.

kopek, fra Katarina den stores tid. Det kan tyde på at skipet er russisk, men av vesteuropeisk konstruksjon. Peter den store (1672-1725) innførte nemlig skipsbygging etter vesteuropeisk modell. Skipet kan selvfølgelig også være europeisk, sier professor i marinarkeologi Marek E. Jasinski ved NTNU.

– Vi har også funnet en nederlandsk gullmynt som er datert 1802. Dermed har vi kunnet datere forliset til en gang mellom 1802 og 1810, opplyser forsker Fredrik Søreide.

Vin i lange baner

Det var ikke myntene som trakk marinarkeologene til skipsvraket. Skipet var også lastet med varer av den mindre edruelige sorten. Det er hittil funnet mer enn 1.000 vinflasker.

– Det var flaskene som gjorde at vi oppdaget vraket. Førsteintrykket var

at noen hadde tatt seg en skikkelig fest, forteller Søreide.

Det er funnet tusenvis av gjenstander rundt vraket som man antar har vært et handelsskip, omkring 30 meter langt. Arkeologene har hentet opp ca. 500 gjenstander, blant annet vinflasker, en skje, vakker kinesisk porselen, luksuseramikk, taljeblokker, deler av en rigg, blylodd, tre kompass, to oktanter og en lang kikkert av messing som må ha tilhørt kapteinen.

– Mye av dette vil bli vist frem på et museum som er planlagt, sier Søreide.

Dypvanns-arkeologi

Den store dybden vraket ligger på, har gjort at man ikke har kunnet gjennomføre utgravningene på tradisjonelt vis med dykkere. Derfor har man brukt en ROV (fjernstyrt undervannsfarkost) i utgravningene.

Foruten selve funnene har utgravningen ført til at man har fått utviklet nytt utstyr og nye metoder for dyphavsarkeologi.

- Vi har med suksess utviklet utstyr og metoder som har gjort oss i stand til å foreta en utgravning på dette dypet, uten å bruke dykkere, opplyser Søreide.

Baug og midtskip er relativt godt bevart. Ved hjelp av en slags ramme som man har plassert over vraket har

marinarkeologene kunnet gjennomføre en ganske detaljert utgraving.

- Denne rammen har gjort at vi har kunnet gjøre jobben med nesten samme nøyaktighet og kontroll som på land, sier Søreide.

Miniubåten dokker på rammen og kan manøvreres rundt uten å ødelegge de flotte gjenstandene og trekonstruksjonen på bunnen. Den norske bedriften Sperre AS har bygget utstyret, som har vært operert fra

forskningsskipet «Cehili». Utgravningene er avsluttet og man har dekket til funnstedet med sand. Rørledningen vil ikke bli lagt over vraket, men litt sør, slik at det vil bli bevart.

Se også:
www.vitenskapsmuseet.no/ormenmarin
www.ormenlange.com/no

Lengst t.v: Det har vært en delikat operasjon å gjøre utgravninger på 170 meters dyp ved hjelp av ROV.

T.v: Deler av skipet er relativt godt bevart etter nærmere 200 år på havbunnen.